

بسم الله الرحمن الرحيم

بررسی حقوق و وظایف زوجه در خانواده

الهه نوبخت^۱

چکیده:

هدف از این مقاله بررسی حقوق و وظایف زوجه در خانواده می باشد. از مسائل مهمی که یک زن باید بداند حقوق و وظایفی است که در قبال همسر خویش دارد و با آگاهی و شناخت نسبت به آنها می تواند عملکرد درستی در خانواده داشته باشد.

زن در خانواده دارای حقوق غیر مالی و مالی می باشد که شامل: مهربانی و ملاحظت با زن، دوستی و رفتار نیک با زن، احترام و تکریم زن، اظهار محبت و دوستی، پرهیز از تنبیه و توهین به همسر و... و حقوق مالی مانند: حق مهریه، حق نفقه، طلاق است. همچنین دارای وظایفی در قبال همسر می باشد از جمله آنها: تمکین، حفظ عفت و وفاداری نسبت به شوهر، خودآرایی زن برای همسر، حفظ اموال شوهر و... می باشد.

واژگان کلیدی: زن، حقوق، وظایف، زوجه

۱. دانش آموخته سطح دو عصمتیه سمنان

مقدمه

یکی از مسائل مهم در جامعه کنونی بحث حقوق و وظایف زنان است. عده ای به دلیل عدم علم به این جایگاه و گروهی نیز برای تشویش افکار زنان و زیر سوال بردن جایگاه انسانی و اجتماعی زنان، شایعاتی به صورت گسترده و هدفمند مطرح می کنند تا از این طریق بتواند صدماتی بر پیکره ی خانواده و جامعه وارد نماید. از این رو ضروری است تا حقوق و وظایف زنان در خانواده مورد بحث و بررسی قرار گیرد، چرا که روشن شدن این مسئله تأثیر زیادی بر افکار افراد جامعه به خصوص قشر زنان جوان جامعه که بیشتر در معرض آسیب فکری هستند، دارد. بر این اساس زنان جامعه با علم به جایگاه خویش می توانند از یک سو در راستای احقاق حقوق و وظایف خویش و از سوی دیگر در پیشرفت همه جانبه خانواده و جامعه، به خوبی ایفای نقش کنند.

در همین راستا و با توجه به نقش ویژه و بارز زنان در خانواده و جامعه، مقاله حاضر درصدد بررسی بخشی از حقوق و وظایف زوجه در خانواده می باشد.

تبیین مفاهیم

حق در لغت: به معنای مطابقت، یکسانی، هماهنگی و درستی است و در اصطلاح به فرموده شیخ انصاری حق عبارت است از نحوه ای از سلطه و توانایی که در پرتو آن صاحب حق میتواند مصلحت برای خود به دست آورد.

تکلیف در لغت: به معنای مشقت و سختی است و در اصطلاح به معنای موظف کردن در مقابل تعالیم الهی و تبعیت از امر و نهی پروردگار است. (جوکار، بی تا، ص ۸۰)

زن در خانواده

خانواده کوچکترین و درعین حال مهم‌ترین نهاد اجتماعی است که بر محور ارزش‌ها و فرایندهای مشترک برای پاسخگویی به نیازهای فیزیکی و روانی اعضای آن، سازمان یافته است. محبت و علاقه‌مندی زن و مرد نسبت به همدیگر مهم‌ترین هدیه‌ای است که با آن اعضای خانواده احساس سکون و آرامش می‌کنند و اضطراب و پریشان حالی ناشی از عوامل بیرونی را از بین می‌برد، (زکی، www.moj.gov.af) چنانچه خداوند در قرآن شریف می‌فرماید:

« وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ؛

و از نشانه‌های [قدرت و ربوبیت] او این است که برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا در کنارشان آرامش یابید و در میان شما دوستی و مهربانی قرار داد یقیناً در این [کار شگفت‌انگیز] نشانه‌هایی است برای مردمی که می‌اندیشند» (روم/۲۱)

کلمه « لَتَسْكُنُوا » در آیه شریفه بیانگر این مطلب است که اصولاً فلسفه تشکیل خانواده و مراسم ازدواج، آوردن سکون و آرامش در خانواده است، بنابراین در خانواده‌هایی که چنین آرامش وجود نداشته باشد و زن و مرد موجب پریشانی، نگرانی و خستگی روحی همدیگر را فراهم کنند، این با ازدواج و فلسفه آن از دیدگاه قرآن هیچ سنخیتی ندارد. (زکی، www.moj.gov.af)

وجود صفا، یک رنگی و صمیمیت در خانواده، علامت توفیق ازدواج در رسیدن به اصلی‌ترین هدف بوده و نشانه آن است که زن و مرد هر دو به وظایف خود در برابر یکدیگر، عمل می‌کنند. در این میان، با توجه به وجود عواطف بسیار قوی در زنان، نقش آنان در تأمین بهداشت روانی خانواده چشم‌گیرتر است. زن می‌تواند روحیه خسته و ناامید همسرش را در برابر مشکلات تغییر دهد و یا دست کم، سنگ‌صبور ناراحتی‌ها و آلام او باشد. (حسین خانی، بی تا، ص ۲۳)

در روایت است که مردی به حضور رسول خدا (صلی الله علیه وآله) رسید و گفت: همسری دارم که هنگام ورود به خانه به استقبال من می آید و چون از خانه خارج می شوم، مرا مشایعت می کند و هرگاه مرا غمگین ببیند، به من می گوید: چه چیز تو را ناراحت کرده است؟ اگر به خاطر روزی اندوهناکی، آن را دیگری متکفل است و اگر نگران آخرت هستی، خداوند هم و غم تو را زیادتگر دادند. رسول خدا (صلی الله علیه وآله) فرمود: «خداوند کارگزارانی دارد و او از کارگزاران خداست. برای او، نصف اجر یک شهید است» (حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، بی تا، ص ۳۲). بنابراین زن نقش اساسی و محوری در خانه دارد و این ما را به این درک می رساند که زن در حفظ و استواری ارکان خانواده تأثیر اساسی تر و ماندگارتری دارد. (حفیظ الله زکی www.moj.gov.af)

زن در خانواده دارای وظایف و تکالیفی است که باید به درستی شناخته و به آن عمل شود همچنین دارای حقوقی است که باید به آن توجه شود، در واقع هر یک از زن و مرد وظایف خاصی بر عهده دارند اما می توانند با همکاری و تعاون وظایف یکدیگر را به دوش بگیرند. برای نمونه هر چند که مرد مسئول تأمین نفقه زن و فرزندان است اما در مواردی زن به کمک شوهر خود می آید و به خاطر علاقه و حس همکاری و مودتی که نسبت به شوهر خود دارد او را در تأمین مخارج زندگی کمک می کند یا مرد در مسأله اداره امور خانه به همسر خود کمک می کند یا وسائل آسایش بیشتری علاوه بر آنچه که نیاز است فراهم می کند. البته حتماً نیاز است که طرفین برای رفع اشکالات و اختلافات احتمالی در زندگی با حقوق یکدیگر که در شرع و قانون آمده است آشنا باشند (صادق ناصری، www.beytoote.com) چون بسیاری از مشکلات خانواده ها در حال حاضر عدم آگاهی صحیح از حقوق و تکالیف یکدیگر در زندگی است لذا سعی بر این است حقوق و تکالیف زن به عنوان همسر مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

حقوق زوجه

حقوق زن بر مرد را به دو دسته می‌توان تقسیم کرد: حقوق غیر مالی و حقوق مالی

۱. حقوق غیر مالی

حقوقی که منشأ اخلاقی دارند و الزام و ضمانت اجرای آنها ایمان و وجدان فرد هستند هدف و منظور از مفاهیم اخلاقی و وظایف اخلاقی مجموعه کارهای پسندیده‌ای است که همسران وظیفه دارند در مقابل همدیگر انجام دهند. این وظیفه برخلاف وظایف حقوق مالی، از پشتوانه حکومتی و قانونی نیز برخوردار نیست و صرفاً به نیت انجام وظایف اخلاقی و نیل به کمالات معنوی و حتی گاهی به نیت شیرینی و صمیمیت بیشتر در زندگی خانوادگی انجام می‌شود.

۱. مهربانی و ملاحظت با زن

« عَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَ يَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ؛ و با آنان به صورتی

شایسته و پسندیده رفتار کنید. و اگر [به علتی] از آنان نفرت داشتید [باز هم با آنان به صورتی شایسته و پسندیده رفتار کنید] چه بسا چیزی خوشایند شما نیست و خدا در آن خیر فراوانی قرار می‌دهد» (نساء/۱۹)

واژه معروف ۳۸ بار در قرآن آمده که ۱۹ مورد آن توصیه به مردان در رعایت تعادل رفتاری در برقراری روابط انسانی و اخلاقی با همسر است در روایات اسلامی نیز در موارد متعددی به خوش رفتاری با زن سفارش شده است؛ (محبوبه جوکار، سال چهارم، ص ۸۶) از جمله پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرماید: «بهترین شما مردی است که با زنش خوش رفتارتر باشد و من از همه شما نسبت به زنانم خوشرفتارترم» (حر العاملی، ج ۲۰، ص ۱۷۱، حدیث ۱۱).

رسول اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: «برادرم جبرئیل درباره حقوق زنان به من خبر داد آنقدر درباره زنان سفارش کرد که من گمان کردم که جایز نیست برای مرد که به همسرش حتی اُفّ و سخنی لطیف‌تر از گل

بگوید، بعد گفت: ای محمد، در مورد زنان از خداوند بزرگ بترسید، زنان گرفتار در دست شمايند و آن‌ها امانت‌های الهی هستند که شما آنان را به همسری گرفته‌اید و به سبب سخن و کتاب خداوند و سنت و شریعت پیامبر، به شما حلال شده‌اند، حقوق واجبی بر عهده شما دارند، بنابراین با آن‌ها با مهربانی رفتار کنید و دل‌هایشان را خوشحال کنید تا آن‌ها هم با شما خوب زندگی کنند، در زندگی به آن‌ها سخن زور نگویند و اذیت و غضبناکشان نکنید» (مجلسی، ج ۱۰۳، بی تا، ص ۳۵۱)

۲. دوستی و رفتار نیک با زن

مردان باید رفتار نیک و محبت‌آمیز نسبت به زنان داشته باشند. لذا خداوند متعال می‌فرماید: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً...» و از نشانه‌های او اینکه همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید، و در میانتان مودت و رحمت قرار داد» یعنی غرض از قرار دادن همسر ایجاد مودت و رحمت بین زن و مرد است، پس باید طرفین در این راستا بکوشند. در نظام حقوقی ایران وظیفه تأمین مخارج خانواده به طور کلی به عهده شوهر است. (صادق ناصری، www.beytoote.com)

حضرت صادق علیه السلام در این باره می‌فرماید: «هر کس از دوستان ما باشد به همسرش بیشتر اظهار محبت می‌کند» (مجلسی، جلد ۱۰۳، بی تا، ص ۲۲۳)

در جای دیگر حضرت در مورد حقی که زن بر شوهرش دارد می‌فرماید: حق زن بر شوهر، غذا دادن، لباس پوشاندن، با او خوشرفتاری کردن و رو ترش نکردن است اگر مردی چنین رفتاری نماید، وظیفه شرعی خود را در ازای حقوق همسرش به انجام رسانیده است (مجلسی، ج ۱۰۴، بی تا، ص ۱۵۱ به نقل از رساله امام سجاد علیه السلام، شرح نراقی، ۱۲)

۳. احترام و تکریم زن

شوهر لایق و شایسته کسی است که جز با زبان محبت و تکریم با همسرش سخن نمی گوید و همواره از خزانه ی دلش، کلام زرین و خوشایند و گفتار شفافبخش و درمانگر جان و آرامشگر روان را برگزیده، در فضای سرشار از نشاط و آرامش تقدیم همسرش نماید .

رابطه ی شوهر برتر با همسرش به گونه ای است که هرگز نسبت به او زبان تهدید، تنبیه، تحقیر و تخریب شخصیت ندارد. هر چه هست زبان محبت، صداقت و صمیمیت، ایثار و احسان، تشکر و سپاس و تأیید و تکریم است.

امام سجاد (علیه السلام) از تکریم همسران در برابر یکدیگر به ادای حق آنها تعبیر میکنند و میفرمایند: «اما حق همسر تو این است که توجه داشته باشی خداوند او را آرامش جان، راحت باش تو و مونس، همدم و پناه تو ساخته است. تو باید باور داشته باشی که او نعمت خداوندی است برای تو و شکر این نعمت را باید به جای آوری و با وی مصاحبت و همراهی خوب داشته باشی و او را تکریم نمایی و با او با مدارا رفتار کنی... (حرانی، ۱۴۰۴ق، ص ۲۶۸).

امام سجاد(علیه السلام) در این بیان زن و شوهر را مصاحب و همراه همدیگر دانسته است. ایشان در بیان دیگری برای مصاحب و همراه، حقوقی برمی شمارد از جمله اکرام و تکریم یکدیگر (همان، ص ۲۷۲).

بنابراین مرد عاقل و بردبار، با تلاش و کوشش و تدبیر امور زندگی بر همه ی مشکلات احتمالی روزمره در محیط کاری و بیرون از منزل پیروز می گردد و حوادث کوچک، ناملایمات روزگار و گاهاً رفتار ناپسند بعضی از مردم او را ناراحت نخواهد کرد و وقتی وارد کانون گرم خانواده می شود، با چهره ای خندان و شاداب و قلبی ملامال از عشق، مهر، صفا و دوستی و زبانی گرم و گیرا و جذاب، محیط زیبای خانه را با وجود خود معطر و نورانی می کند و با برخورد شایسته و سخنان دلپذیرش، جسم و روح همسر و فرزندان را آرامش می دهد.

۴. اظهار محبت و دوستی

شوهر فهیم و آگاه، به خوبی می داند که باید محبت و دوستی و مهرورزی اش را نسبت به همسر بر زبان آورده و مهربانی را در قالب واژه های زیبا و پرمفهوم عینیت بخشد، چرا که صرف محبت قلبی کافی نیست.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در باب این نکته مهم میفرماید: «قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ: إِنِّي أَحِبُّكَ، لَا يَذْهَبُ مِنْ قَلْبِهَا أَبَدًا؛ مردی که به زنش بگوید: من تو را دوست دارم، [اثر این سخن] هرگز از دل زن بیرون نمی‌رود» (کلینی، ج ۵، ۱۳۴۴، ص ۵۶۹).

همچنین پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) میفرماید: «فَأَشْفِقُوا عَلَيَّهِنَّ وَطَيَّبُوا قُلُوبَهُنَّ حَتَّى يَقِفْنَ مَعَكُمْ وَلَا تُكْرَهُهُ النِّسَاءَ وَلَا تَسْخَطُوا بِهِنَّ؛ با زنان مهربانی کنید و دل‌هایشان را به دست آورید تا با شما همراهی کنند و هرگز آنان را مجبور و خشمگین نکنید» (نوری طبرسی، ۱۴۰۸ق، ج ۱۴، ص ۲۵۲).

همچنین پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) میفرماید: «خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِكُمْ؛ برترین شما خیرخواهترین فرد نسبت به زنان خویش است» (نوری طبرسی، ۱۴۰۸ق، ج ۱۴، ص ۲۵۵).

با توجه به کلام گهربار و نورانی معصومین (علیه السلام)، باید دقت داشت که مهمتر از کلمات و واژه ها، در ایجاد محبت یا نفرت، آهنگ صدا و حرکات دست و چشم و لب و ابرو هنگام سخن گفتن است. آهنگ نرم و ملایم، ایجاد محبت می کند، چنانچه صدای کلفت و خشن، ملال و نفرت می آورد. لب خندان و چهره ی شکفته و باز، همسر و فرزندان را جلب می کند، چنانچه ترشروبی و اخم هنگام سخن گفتن آن را دل‌سرد و افسرده می کند.

بنابراین بسیار نیکو و بجاست که مرد در مکالمات روزمره ی خود با همسر و فرزندان، علاوه بر اظهار عشق و علاقه و مهرورزی، مراقب حرکات دست و صورت و لحن صدای خود نیز باشد.

۵. پرهیز از تنبیه و توهین به همسر

زن نیز مانند مرد خودش را دوست دارد و به حفظ شخصیت خویش علاقه مند است. دوست دارد محترم و گرامی باشد از تحقیر و توهین رنجیده خاطر می گردد. از توهین و توهین کننده متنفر است.

خداوند در قرآن کریم از تمثیل و تشبیه «همسران» به «لباس» استفاده کرده و می فرماید: «هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ...! آن ها لباس شما هستند، و شما لباس آن ها، (هر دو زینت هم و سبب حفظ یکدیگرید)» (بقره/۱۸۷) به راستی این زیباترین، کاملترین و نیکوترین تعبیری است که خالق مَنان، در ارتباط با «همسران» فرموده است. «زوجین» زیباترین، آراسته ترین، فاخرترین و مقاوم ترین لباس و پوشش فطری و روانی حمایتی یکدیگر هستند. هر یک از زوجین، باید از وجود ارزشمند خویش، لباسی از جنس «عشق و محبت» به یکدیگر هدیه دهند، چنان لباسی که به تمام نیازهای فطری، کشش های غریزی، احساس مهرطلبی، تعلق عاطفی و تشویق پذیری آن پاسخ گفته و آنان را در برابر همه ی محرک های ناخوشایند زندگی و آسیب های روانی و اجتماعی ایمن سازد.

متأسفانه در برخی از خانواده ها، مردانی وجود دارند که ناآگاهانه همسر خود را، اذیت و آزار و تنبیه می کنند و نمی دانند که این کار چه عواقب وخیمی خواهد داشت. پیامبر بزرگ اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: «هر مردی که همسرش را بیش از سه بار در عمرش بزند، خداوند او را میان تمام مردم محشر چنان رسوا کند که اولین و آخرین به وی بنگرند. (عبدالرحیم موگهی، پایگاه اطلاع رسانی غدیر)

و امام علی (علیه السلام) می فرماید: «زنان امانت الهی در دست شما هستند. به آنان زیان نرسانید و بر ایشان سخت نگیرید (عبدالرحیم موگهی، پایگاه اطلاع رسانی غدیر)

۲. حقوق مالی

حقوقی که علاوه بر منشأ اخلاقی منشأ حقوقی و ضمانت اجرا دارند.

مهر مقدار مالی است که مرد به هنگام ازدواج با زن به او می‌دهد. در قرآن کریم واژه مهر به کار نرفته و از الفاظ مترادف آن مانند «صدقه» (نساء/۴) و «اجر» (نساء/۲۴) استفاده شده است بر حسب آیه «وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوا الَّذِي بِيَدِهِ عَقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ» و اگر آنان را پیش از آمیزش جنسی طلاق دهید، در حالی که برای آنان مهری تعیین کرده اید، پس بر شما واجب است [نصف آنچه تعیین کرده اید] به آنان بپردازید [، مگر آنکه خود آنان یا کسی که پیوند ازدواج به دست اوست [مانند ولی یا وکیل] آن را ببخشند. و گذشت و بخشش شما] که تمام مهریه را به زن بپردازید [به پرهیزکاری نزدیک تر است و فزون بخشی و نیکوکاری را در میان خودتان فراموش نکنید که خدا به آنچه انجام می‌دهید، بیناست. (بقره/۲۳۷)] و با توجه به روایات اهل بیت (علیه السلام) به محض اجرای عقد نکاح، زن مالک تمام مهریه می‌شود، ولی این مالکیت نسبت به نصف مهر، مستقر و نسبت به نصف دیگر آن متزلزل است که با همبستر شدن، تمام آن مستقر می‌گردد. (ر.ک: شهید ثانی، ۱۰۴۱۰ق، ج ۲، ص ۳۳۷؛ امام خمینی، بی تا، ج ۲، ص ۳۰۰) طبق ماده ۱۰۷۸ قانون مدنی، هر چیزی را که مالیت داشته و قابل تملک نیز باشد می‌توان مهر قرار داد و مطابق ماده ۱۰۸۲، به مجرد عقد، زن مالک مهر می‌شود و می‌تواند هر نوع تصرفی که بخواهد در آن بنماید.

قرآن در آیه (نساء/۴) می‌فرماید: «وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا» ومهریه زنان را به عنوان هدیه ای الهی با میل و رغبت [و بدون چشم داشت و منت گذاری] به خودشان بدهید و اگر چیزی از آن را با میل و رضایت خود به شما ببخشند، آن را حلال و گوارا بخورید. در این آیه اولاً با عبارت « وَآتُوا » پرداخت مهریه را وظیفه شوهر و حق زن دانسته است؛ ثانیاً با بکارگیری واژه های صدقات و نحله بر اتهامات

کسانی که مهریه را قیمت فروش زن می‌پندارند، خط بطلان کشیده و مهریه را هدیه مرد به همسرش که نشانه صداقت مرد در علاقه و محبت اوست، معرفی می‌کند (مطهری، ۱۳۸۵، ص ۱۸۶). ثالثاً با اضافه کردن کلمه «صدقات» به ضمیر «هن» اعلام می‌دارد که مهریه به خود زن تعلق دارد، نه به پدر یا مادر او بابت مزد حضانت و تربیت او و مانند آن (همان) و رابعاً با عبارت «فان طبن...» مالکین زن بر مهریه را تام و منجز دانسته است؛ به گونه ای که حتی خود شوهر بدون اجازه زن نمی‌تواند در مهریه تصرف کند. بنابراین مهر در نظام حقوقی اسلام نشانه ارج و احترام مرد برای زن بوده و مظهر تعهد شوهر در برابر حقوق مالی زن می‌باشد. (دهقان نژاد، بستان، ۱۳۹۶، ص ۳۵)

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می‌فرمایند: «هر که زنی گیرد و در خاطر داشته باشد که مهر او را نپردازد هنگام مرگ چون زناکاران بمیرد» (نهج الفصاحه، حدیث ۱۰۳۱، ص ۳۵)

۲. حق نفقه

آیات متعددی از قرآن کریم، از جمله آیه ۳۴ سوره نساء، ۲۳۳ سوره بقره و ۷ سوره طلاق حق نفقه را از حقوق اختصاصی زن بر شوهر به شمار آورده‌اند.

درباره میزان نفقه یا الهام از دو آیه اخیر می‌توان گفت که همه مخارج زن که مربوط به خوراک، پوشاک و مسکن و ملزومات آن‌ها و مطابق عرف جامعه باشد، بر عهده شوهر است (دهقان نژاد، بستان، ۱۳۹۶، ص ۳۵) که فقها بر همین اساس، معیار تعیین نوع و میزان نفقه را عرف می‌دانند (شهید ثانی، ۱۴۱۳ق؛ ج ۸، ص ۴۵۵-۴۵۷)

در نظام حقوقی ایران وظیفه تأمین مخارج خانواده به طور کلی به عهده شوهر است و مکلف است نفقه زن را بپردازد، ماده ۱۱۰۶ ق م در عقد دائم نفقه زن به عهده شوهر است م ۱۱۰۷ نفقه عبارت است از مسکن و البسه و غذا و اثاث البیت که به طور متعارف با وضعیت زن متناسب باشد و خادم در صورت عادت زن به داشتن خادم یا احتیاج او به واسطه مرض یا نقصان اعضا...

«و عاشروهن بالمعروف فان کرهتموهنّ فعسی ان تکرهوا شیئا و يجعل الله فيه خیراً کثیراً؛ با زنان به نیکویی و مهربانی معاشرت و زندگی کنید و اگر هم تمایل به ایشان نداشتید با آنها بسازید و به نیکویی رفتار کنید چه بسا چیزی به نظر شما خوش نیاید و خدا در همان چیز خیر و خوبی قرار داده باشد.»

شرکت در دارایی شوهر یا اخذ اجرت المثل در مورد طلاق: در صورت وقوع طلاق چنانچه اقدام به طلاق بنا به خواست مرد بوده و مبتنی بر تقصیر زن نباشد به یکی از سه طریق زیر ممکن است زن بخشی از دارایی مرد را تصاحب کند:

الف) سهم شدن در نصف اموالی که شوهر در دوران زوجیت بدست آورده است: براساس مصوبه شورای عالی قضایی در سال ۱۳۶۲ دستورالعملی از سوی سازمان ثبت اسناد کل کشور به دفاتر ازدواج صادر شد که هنگام وقوع و ثبت ازدواج شرایطی را به عنوان شروط ضمن عقد که عمدتاً برای ملاحظه زن است به طرفین ابلاغ کنند که اگر پذیرفتند ملزم باشند به مفاد آن عمل نمایند یکی از این شرایط این است که اگر شوهر بدون جهت و بدون این که تقصیری متوجه زن باشد او را طلاق دهد موظف است نصف دارایی خود را که در زمان زوجیت تحصیل کرده با نظر دادگاه بلاعوض به زن منتقل نماید.

ب) اجرت المثل کار زن در خانه شوهر: طبق مقررات ایران زن تکلیفی ندارد کارهای خانه را انجام دهد حتی شیردادن به فرزند نیز از وظایف حتمی او نیست. بنابراین زن می تواند در مقابل کارهایی که در خانه شوهر انجام می دهد از شوهر مطالبه اجرت کند مگر این که با قصد تبرع انجام داده باشد یا عرفاً چنین تلقی شود که قصد تبرع داشته است. بند الف تبصره ۶ ماده واجده قانون اصلاح مقررات طلاق مصوب آبان ماه ۱۳۷۱ می گوید: ... چنانچه زوجه کارهایی را که شرعاً به عهده وی نبوده به دستور زوج و با عدم قصد تبرع انجام داده باشد و برای دادگاه نیز

ثابت شود دادگاه اجرت المثل کارهای انجام گرفته را محاسبه و به پرداخت آن حکم می‌نماید.
(ج) الزام شوهر به دادن وجهی به زن هنگام طلاق (نحله): در صورتی که مرد در مقام طلاق زن برآید و وقوع طلاق ناشی از تقصیر و تخلف زن نباشد مرد مکلف است مبلغی به زن بپردازد. بند ب ماده واحده قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق در این زمینه مقرر می‌دارد:

...در غیر مورد بند الف با توجه به سنوات زندگی مشترک و نوع کارهایی که زوجه در خانه شوهر انجام داده و وسع مالی زوج دادگاه مبلغی را از باب بخشش (نحله) برای زوجه تعیین می‌نماید. مبنای شرعی این حکم باید آیه شریفه ۲۴۲، از سوره مبارکه بقره باشد: «و للمطلقات متاع بالمعروف حقا علی المتقین» (www.beytoote.com).

وظایف زن در خانواده

زن همانند مرد در برابر خانواده و شوهر خود، مسؤولیت‌هایی دارد که باید به آنها عمل کند؛ این مسؤولیت‌ها

عبارتند از:

۱. تمکین

«تمکین» در لغت به معنای قبول کردن و فرمان بردن است و در اصطلاح به معنای: «فراهم آوردن زمینه‌ها و برآوردن نیازهای مرد می‌باشد.» تمکین زن در برابر شوهر از وظائف شرعی زن به شمار می‌رود. در اصطلاحات حقوقی، تمکین به دو نوع خاص (تمکین جنسی) و عام (اطاعت از شوهر و انجام وظائف زوجیت) تقسیم می‌شود این موضوع در اصطلاح قرآنی با عنوان اطاعت و نشوز بیان شده است (نساء/۳۴) قرآن کریم یکی از وظائف زن در قبال شوهر را اطاعت می‌داند. ولی با توجه به اینکه نمی‌توان به وجوب اطاعت زن از شوهر در همه امور قائل شد و هیچ فقیهی نیز به این مطلب ملتزم نیست قهرا محدوده اطاعت به دو بخش واجب و مستحب تقسیم می‌شود.

بخش اطاعت واجب، چنانکه بسیاری از فقها، تصریح کرده اند به دوموضوع ویژه یعنی تمکین جنسی و عدم خروج از منزل بدون اذن شوهر(در غیر موارد استثنا) اختصاص دارد. بر این اساس زن وظیفه دارد امکان بهره گیری جنسی را برای شوهرش بدون هیچ گونه محدودیت زمانی یا مکانی فراهم کند(نساء/۳۴)

این آیه به شوهر اجازه می دهد در برابر نشوز زن که قدر متیقن آن، خودداری از تمکین جنسی است، با او به شیوه های سه گانه موعظه، ترک همبستری و تنبیه بدنی برخورد کند و این دلالت روشنی بر وظیفه تمکین جنسی در برابر شوهر دارد(بستان، بی تا، ص ۳۸).

نه فقط آیات، بلکه روایات نیز به بیان این وظیفه مهم پرداختند. در حدیثی از پیامبر اکرم نقل شده است بر زن لازم است از بهترین عطر استفاده کند، زیباترین لباسش را بپوشد، خود را به نیکوترین وجه آرایش دهد و صبح و شب خود را به شوهر عرضه نماید و حقوق شوهر بر زن بیش از این هاست.

همچنین پیامبر اکرم(صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «اگر سجده کردن برای غیر خدا جایز بود، دستور می دادم تا زن در برابر شوهرش سجده کند.» (کلینی، ج ۵، ۱۴۰۷ق، ص ۵۰۸) و در جای دیگر می فرمایند: «زنی نمی تواند حق خدا را ادا کند مگر این که حق شوهرش را ادا کند(نوری، ج ۲، ۱۴۰۸ ه.ق، ص ۵۵۲)

به این ترتیب سایر موارد اطاعت زن از شوهر در محدوده اطاعت مستحب قرار می گیرند، تعبیر «فالصالحات القاتنات(نساء/۳۴) پس زنان شایسته، اطاعت فروتنانه دارند که پس از بیان حکم قوامیت مرد بر زن مطرح شده و اطاعت را به طور مطلق تشویق کرده، بنابر یک تفسیر، ناظر به اطاعت زنان از شوهران است ناگفته نماند اطاعت زن از شوهر چه در موارد وجوب و چه در موارد استحباب، مقید به قیود و شروطی است که از قواعد کلی شرع برگرفته شده اند؛ مانند اینکه اطاعت از شوهر نباید مستلزم مخالفت با اوامر و نواهی الهی باشد و همچنین نباید موجب ضرر و

یا عسر و حرج برای زن باشد. چنین قید و شرطهایی زمینه سوء استفاده شوهران را به حداقل کاهش می دهند. (بستان،

ص ۳۹)

در واقع مردان مسئولیت سرپرستی و مدیریت کلان خانواده را بر عهده دارند و تصمیم گیری نهایی در امور خانواده و تشخیص مصالح آن بر عهده آنان است. در مقابل این اختیار و وظیفه ی مرد، زن موظف است به تصمیم گیری های شوهر در امور مربوط به خانواده گردن نهد. تعیین محل سکونت، منزل مسکونی، اشتغال زن، تحصیل او ... اموری است که تصمیم گیری درباره ی آنها بر عهده ی مرد گذاشته شده و زن موظف به پذیرش تصمیم شوهر است. هنگامی که خداوند می فرماید: « الرجال قوامون علی النساء»، (نساء/۴). مردان را سرپرست خانواده و همسر معرفی می کند از سوی دیگر، زن نیز باید سرپرستی شوهر بر خود را بپذیرد؛ و گرنه این حکم، لغو خواهد بود.

در روایات رسیده از معصومین (علیه السلام) نیز بر لزوم اطاعت زن از شوهر تأکید شده است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرموده است: «یا معاشر النساء... واطعن ازواجکم؛ ای بانوان، . . از شوهرانتان اطاعت کنید(بحار الانوار، ج ۲۲، بی تا، ص ۱۴۵)

به نظر ایشان بهترین زنان، آنهایی هستند که از شوهران خود اطاعت می کنند و بدترین آنان، زنانی که از شوهرانشان اطاعت نمی نمایند» ان خیر نسائکم... التي تسمع قوله و تطیع امره... ان شر نسائکم. . التي لا تسمع قوله و لا تطیع امره...؛ بهترین زن های شما آنهایی هستند که ... به حرف شوهر خود گوش می دهند و از او اطاعت می کنند؛ ... و بدترین زنان آنهایی هستند که... به حرف شوهر خود گوش نمی دهند و از او اطاعت نمی نمایند(التهذیب، ج

۷، بی تا، ص ۴۰۰)

۲. حفظ عفت و وفاداری نسبت به شوهر

نظر اسلام این است که زن باید عقیف و پاکدامن باشد؛ این پاکدامنی وظیفه ی دینی و اسلامی او است؛ اما چون بخشی از آثار و منافعش به شوهر برمی گردد، جزء حقوق شوهر نیز به حساب می آید.

زن حق ندارد بدون اجازه ی شوهر از خانه بیرون برود؛ هر چند برای عیادت پدرش باشد؛ او حق ندارد پای اغیار را بدون رضای شوهر به خانه باز کند؛ هر چند که از بستگان او باشند؛ همچنین حق ندارد افراد خائن را به خانه راه دهد یا با نامحرمان، همدم و هم صحبت شود؛ زیرا در همه این حالات، حق شوهر تباه می شود (طاهری، بی تا، ص ۶۰).

بدین لحاظ در منابع اسلامی، بر این مسأله به شدت تأکید شده است. قرآن کریم می فرماید: «فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ...» (نساء/۳۴) زنان صالح، آنهایی هستند که همواره مطیع شوهر خود هستند و در غیاب او، حقوق وی را در مقابل حقوقی که خدا برای آنان قرار داده، حفظ می کنند.»

بر اساس این آیه، زنان صالح و درستکار، کسانی هستند که در برابر نظام خانواده متعهد می باشند و نه تنها در حضور شوهر، بلکه در غیاب او "حفظ الغیب" می کنند؛ یعنی در نبود او، مرتکب خیانت (مالی، ناموسی، شخصیتی شوهر و اسرار خانواده) نمی شوند؛ ایشان در برابر حقوقی که خداوند برای آنها قائل شده که با جمله "بما حفظ الله" به آن اشاره گردیده، وظایف و مسئولیت های خود را به خوبی انجام می دهند (مکارم شیرازی، ج ۳، بی تا، ص ۳۷۱)

بدین ترتیب، یکی از حقوق شوهر که آیه ی شریفه، رعایت آن را بر زنان واجب دانسته، حفظ عفت و پاکدامنی است. امام رضا (علیه السلام) فرموده است:

«ما افاده عبد فائده خيراً من زوجه صالحه اذا رآها سرته و اذا غاب عنها حفظته في نفسها و ماله؛ برای هیچ بنده ای، نعمتی بهتر از همسر شایسته ای نیست که با دیدن او مسرور شود و در نبود وی، خود و اموالش را محافظت کند.» (کافی، ج ۵، بی تا، ص ۳۲۷)

و حدیثی از امام صادق (علیه السلام) نیز در تأیید این مطلب می آوریم: «ثلاثه لا یكلمهم الله و لا یزکیهم و لهم عذاب الیم، منهم المراه توطی فراش زوجها؛ خداوند با سه دسته سخن نمی گوید، ایشان را پاک نمی گرداند و به عذاب دردناک دچار می شوند: یکی از آنها، زنی است که فراش و رختخواب شوهر خود را در اختیار مرد دیگری قرار می دهد» (همان، ص ۵۴۳)

حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «بهترین زنان شما، زن عفیف راغب است که در ناموس خود عفت و به شوهر خود رغبت داشته باشد» (نهج الفصاحه، حدیث ۱۵۳۴، ص ۳۸)

۳. خودآرایی زن برای همسر

یکی از صفات زنان شایسته آن است که خود را برای همسر می آریند؛ اما در مقابل نامحرم از این کار خودداری می کنند.

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در این باره می فرماید: «ان خیر نسائکم... المتبرجه مع زوجها، الحصان علی غیره...؛ همانا بهترین زنان، شما زن هایی هستید که... خود را برای شوهر می آریند؛ اما در مقابل غیر او خود را حفظ می کنند.» (حرعاملی، ج ۲۰، بی تا، ص ۲۸)

زن مجاز است خودش را تنها در برابر همسرش بیاراید؛ او باید از اینکه آراسته در برابر دید مردان بیگانه قرار گیرد، پرهیز کند. آرایش کردن و خوشبو ساختن خود برای دیگران و خارج از محیط خانه، از دید شرع، کاری حرام و گناهی بس بزرگ است.

امام صادق (علیه السلام) از پدران بزرگوار خود (علیه السلام) نقل می کند که فرموده اند: «نهی رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) ان تخرج المراه من بیتها بغیر اذن زوجها... و نهی ان تتزین لغیر زوجها، فان فعلت کان حقاً علی الله ان یحرقها بالنار؛ پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) از اینکه زن بدون اذن شوهرش از خانه اش خارج شود... و نیز از اینکه برای غیر شوهرش خود را بیاراید، نهی نمود [و فرمود:] اگر زنی چنین کند، بر خدا حق است که او را در آتش دوزخ بسوزاند.» (همان، ص ۱۶۱)

همچنین پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: «ای امراه تطیبت و خرجت من بیت زوجها فهی ثلغن حتی ترجع الی بیته متی ما رجعت؛ هر زنی که خود را خوشبو سازد و از خانه شوهرش خارج شود؛ تا زمان بازگشت به خانه، بازگشت او هر زمان که باشد؛ مورد لعن و نفرین است» (همان).

آرایش و خودنمایی زن برای مردان بیگانه، علاوه بر حرمت شرعی، از لحاظ مصالح خانواده و اجتماع بسیار زیانبار است؛ بدین صورت که اگر بنا باشد زنان با خودآرایی در جامعه ظاهر شوند و به جلب نظر و توجه مردان دیگر پردازند، هر مردی که از خانه خارج می شود، با زنان آراسته و جذابی روبه رو می شود که دل و دیده او را به سوی خود جذب می کنند؛ این مجذوب شدن به طور طبیعی از توجه و علاقه ی مرد به همسرش می کاهد. گویی هر بار که او زنی آراسته را می بیند ناخودآگاه همسر خویش را در ذهن با او مقایسه می کند؛ و کدام زن می تواند با همه ی زنان رقابت کند و همچنان موقعیت خود را نزد همسرش حفظ کند؟ از این رو، یکی از علت های اصلی

تحریم خودآرایی و دلربایی زنان برای مردان بیگانه، حفاظت از خانواده و روابط همسری است و از این حکم اسلامی، زنان بیش از مردان سود می برند.

اصولاً پس از ازدواج، زن و مرد باید توجه خود را فقط به یکدیگر معطوف سازند و بر اساس عهد و پیمانی که با هم بسته اند، جز به یکدیگر نیندیشند و از هر چه توجه آنها را به زنان و مردان بیگانه مشغول می دارد، پرهیز کنند؛ زیرا تنها در این صورت است که پاک ترین و صمیمی ترین احساس ها میان آنها ایجاد می شود و آن دو به یگانگی و همدلی در کانون خانواده دست می یابند.

بنابراین، مرد باید چشم از زنان دیگر بپوشد و زن نیز به جای جلب توجه مردان دیگر، تنها به فکر جلب نظر همسر خویش باشد و دست از خودنمایی و دلربایی در برابر مردان بیگانه بردارد. زن زمینه ای قوی برای خودنمایی و نشان دادن خود برای شکار دل مرد دارد که باید از آن در محیط خانه و در مورد شوهر خود استفاده کند؛ اگر این زمینه به طور جدی کنترل نشود، بسیار ویرانگر است و بنیان روابط زناشویی را در هم می ریزد (راهنمای همسران جوان، ص ۱۶۱)

۴. حفظ اموال شوهر

یکی از وظایف زن در خانواده، آن است که در نبود شوهر در خانه، در نگهداری اموال او بکوشد و بدون اجازه ی او خرج یا بخشش نکند.

قرآن کریم می فرماید:

«فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ...»؛ (نساء / ۳۴)

زنان صالح و درستکار، همواره مطیع شوهر خود هستند و در غیاب او، حقوق وی را نسبت به حقوقی که خدا برای آنان قرار داده، حفظ می کنند .

همان گونه که گفتیم، یکی از حقوق شوهر بر زن، حفظ اموال او است. پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمودند:

«ما استفاد امرء مسلم فائده بعد الاسلام افضل من زوجه مسلمه تسره اذا نظر اليها و تطيعه اذا امرها و تحفظه اذا غاب عنها في نفسها و ماله؛ بزرگ ترین نعمتی که به یک مرد مسلمان (پس از نعمت اسلام) داده شده، همسر مسلمانی است که وقتی او را می نگرد، باعث مسرت و شادی او می شود؛ زمانی که از او چیزی می طلبد، اطاعت می کند و هنگامی که در کنار او نیست، خود و اموال شوهر را محافظت می نماید»(کافی، ج ۵، بی تا، ص ۳۲۷)

در خانواده ای که محبت و مودت باشد، زن و شوهر همواره تلاش خواهند کرد مصالح و منافع یکدیگر را حفظ کنند؛ آنان همسر و منافع همسر را از منافع خود جدا نمی دانند و در حفظ آن کوتاهی نخواهند کرد؛ این امر به محبت و صفای زندگی آنان و رضامندی شان از زندگی خانوادگی خواهد افزود و آنها را غرق در احساس خوشی و شادمانی خواهد نمود.

۵. تدبیر منزل

خانواده یک نهاد اجتماعی است. در هر نهاد اجتماعی، کارها بر اساس همکاری و تعاون پیش می رود و اگر برخی از اعضا همکاری نکنند، آن نهاد دچار اختلال و آشفتگی خواهد گردید. در اسلام، وظیفه ی مدیریت کلان خانواده بر عهده ی مرد و اداره ی درون خانه بر عهده ی زن می باشد.

از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) روایت شده است: «کل نفس من بنی آدم سید، فالرجل سید اهله و المراه سیده بیتها؛ هر یک از فرزندان آدم، فرمانروا است؛ مرد فرمانروای اهل و عیال خویش و زن فرمانروای خانه خویش می باشد.» (نهج الفصاحه، ص ۴۶۰، ح ۲۱۷۷)

مردها به حکم آن که سرپرست خانواده اند و وظیفه دارند هزینه اداره خانواده و مخارج همسر و فرزندان را تأمین کنند، به طور معمول روزها در خارج از خانه به سر می برند. در این وضعیت اگر زن، کارهای خانه (پخت و پز، شستن لباس ها، ظروف و... را انجام ندهد، این کارها بر روی هم انباشته می شود و امور آن مختل می گردد و کم کم شیرازه ی خانواده را از هم می پاشد؛ از این رو، ضروری است که خانم ها کارهای داخل خانه را انجام دهند و شوهر را در اداره ی خانواده یاری کنند.

امام صادق (علیه السلام) از پدر بزرگوار خود نقل می کند که فرمود: «تقاضی علی (علیه السلام) و فاطمه (علیه السلام) الی رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) فی الخدمه، فقضى علی فاطمه (علیه السلام) بخدمه ما دون الباب و قضی علی علی (علیه السلام) بما خلفه؛ قال: فقالت فاطمه (علیه السلام) فلا یعلم ما داخلنی من السرور الا الله باکفائی رسول الله (صلی الله علیه و آله و سلم) تحمل رقاب الرجال؛ (مجلسی، ج ۴۳، بی تا، ص ۸۱)

علی (علیه السلام) و فاطمه (علیه السلام) از پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) درخواست کردند که کارهای خانه را میان آنها تقسیم کند. ایشان کارهای داخل خانه را به فاطمه (س) و کارهای بیرون خانه را به علی (علیه السلام) واگذار کرد. حضرت فاطمه (س) پس از این قضاوت پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود: کسی جز خدا نمی داند از این که پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) مرا از رنج معاشرت با مردان معاف داشت، چقدر خوشحال شدم.»

پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرماید: «ایما امراه رفعت من بیت زوجها شیئاً من موضع الی موضع ترید به صلاحاً نظر الله الیها، و من نظر الله الیه لم یعذبه؛ هر زنی که در خانه ی شوهر به منظور اصلاح امور

خانه، چیزی را جا به جا کند، خدا به او نظر رحمت کند؛ و کسی که خدا به او نظر کند عذابش نخواهد کرد.»
(حرعاملی، ج ۲۱، بی تا، ص ۴۵۱)

همچنین آن حضرت فرمود: «ما من امراه تسقى زوجها شربه من ماء الا كان خيراً لها من عباده سنه صيام نهارها و قیام لیلها؛ هر زنی که جرعه آبی به دست شوهر خود دهد، برای او بهتر است از عبادت یک سال که روزهایش را روزه باشد و شب ها را به عبادت و شب زنده داری بگذرانند.» (همان، ج ۲۰، ص ۱۷۲)

کار در خانه برای زن، از نظر قانونی، لازم نیست؛ ولی برای اداره ی هر چه بهتر خانه و کمک رسانی به شوهر در مدیریت خانواده، امری بسیار مهم و حیاتی است و اگر زن از انجام آنها سرباز زند، مرد در اداره ی خانواده ناتوان خواهد بود؛ از این رو صلاح زن نیز در آن است که کارهای درون خانه را انجام دهد و خود را در اداره ی خانه سهمیم نماید.

همچنین اخلاق اسلامی حکم می کند مردها، همسران خود را در انجام کارهای خانه کمک کنند و آنان را در انجام وظایف مربوط به مدیریت داخل منزل یاری رسانند.

۶. نگه داشتن عده

بر حسب آیات قرآن، یکی دیگر از وظائف زن در قبال شوهر، در فرض جدایی یا مرگ شوهر، که به نوعی حق مرد نیز محسوب می شود، نگه داشتن عده است.

قران کریم می فرماید: «یا ایُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَیْهِنَّ

مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِیلًا؛ ای اهل ایمان! هنگامی که زنان مؤمن را به همسری خود درآوردید، آن گاه پیش از آنکه با آنان آمیزش کنید طلاقشان دادید برای شما بر عهده آنان عده ای نیست که آن را بشمارید،

پس آنان را [به پرداخت نصف مهریه] بهره مندشان کنید و به صورت پسندیده ای رهایشان سازید» (احزاب/۴۹)

از تعبیر «لکم» و نیز عبارت تعدونها استفاده می شود که عده نگه داشتن زن از حقوق مرد است؛ زیرا امکان دارد زن در واقع باردار باشد و ترک عده و اقدام به ازدواج با مرد دیگر سبب می شود که وضع فرزند نامشخص گردد و حق مرد در این زمینه پایمال شود. (حیدری، ۱۳۸۵).

نتیجه گیری:

با توجه به مطالب بیان شده زن در خانواده دارای حقوق مالی همچون مهریه، نفقه و... می باشد. زن در کنار حقوق مالی دارای حقوق دیگری که شامل: مهربانی و ملاحظت با زن، دوستی و رفتار نیک با زن، احترام و تکریم زن، اظهار محبت و دوستی، پرهیز از تنبیه و توهین به همسر، می باشد در واقع هر یک از حقوقی که خداوند برای زن قرار داده است برای احترام و اهمیت جایگاه زن می باشد اما بسیاری از زنان برای تحکیم و آرامش خانواده از بسیاری از حقوق خویش چشم پوشی می کنند.

زن در کنار حقوقی بیان شده دارای وظایفی در قبال همسر می باشد از جمله آنها: تمکین، حفظ عفت و وفاداری نسبت به شوهر، خودآرایی زن برای همسر، حفظ اموال شوهر و... می باشد.

فهرست منابع:

*قرآن کریم

۱. جوکار، محبوبه، مقاله ۳، سال چهارم، (طهورا)، شماره ۸
۲. حر العاملی، محمد بن حسن، (بی تا)، وسائل الشیعه، ج ۲۰، باب استحباب الاحسان الی الزوجه، حدیث ۱۱
۳. حرآنی، حسن بن علی (۱۴۰۴ق)، تحف العقول عن آل الرسول، تحقیق علیاکبر غفاری، با ترجمه فارسی، تهران، اسلامیه.
۴. حیدری، مجتبی؛ (۱۳۸۵)، دینداری و رضایتمندی خانوادگی، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (رحمه الله)، چاپ سوم بهار.
۵. عبدالرحیم موگهی، احکام خانواده مطابق با فتاوی حضرت امام خمینی (ره)، پایگاه اطلاع رسانی غدیر
۶. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۴۴)، اصول کافی، ج ۵، تهران، علمیه اسلامیه.
۷. مجلسی، محمد باقر، (بی تا)، بحار الانوار، ج ۱۰۳، بی جا.
۸. نوری طبرسی، حسین (۱۴۰۸ق)، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۴، بیروت، آل البيت لاحیاء التراث.
۹. النوری، المحدث، (۱۴۰۸ ه.ق)، مستدرک الوسائل، ج ۲، مؤسسه آل البيت، قم.
۱۰. زکی، www.moj.gov.af
۱۱. صادق ناصری، www.beytoote.com